

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 55/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi kansanterveyslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kansanterveyslain muuttamisesta (HE 234/2006 vp).

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

— toimenpideoite ammattikorkeakoulujen terveyspalveluista (TPA 66/2006 vp — Anne Holmlund /kok), joka on lähetetty valiokuntaan 14 päivänä kesäkuuta 2006.

Lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 26.10.2006 pyytänyt asiasta sivistysvaliokunnan lausunnon (SiVL 21/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lakimies Janne Pitkävirta, lakimies Meeri Julmala, ylitarkastaja Maire Kolimaa ja ylitarkastaja Marjaana Pelkonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Timo Turkki, puolustusministeriö
- hallitusneuvos Marja Lahtinen, opetusministeriö

- tutkimusprofessori Matti Rimpelä, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- lasten ja nuorten terveyden osaston johtaja Anneli Pouta, Kansanterveyslaitos
- lääninlääkäri Jari Vepsäläinen, Itä-Suomen lääninhallitus
- erityisasiantuntija Sinikka Huhtala, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisjohtaja Riitta Simoila, Helsingin kaupungin terveyskeskus
- koulutustoimialan johtaja Anssi Tuominen, Kainuun maakunta -kuntayhtymä
- terveysjohtaja Jukka Mattila, Kotkan kaupunki
- erityisasiantuntija Päivi Mäkinen, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry
- varatoiminnanjohtaja Anja Eerola, Suomen Hammaslääkäriliitto
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto ry
- puheenjohtaja Eeva-Liisa Urjanheimo, Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus STHL ry
- tutkimuspäällikkö Tarja Honkalampi, Tehy ry
- puheenjohtaja Kati Kokkonen, Suomen ammattiin opiskelevien keskusliitto SAKKI ry
- puheenjohtaja Hannu Murisoja, Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto SAMOK ry
- puheenjohtaja Antti Melander, Suomen Lukiolaisten Liitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

- Kansaneläkelaitos.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansanterveyslakia täsmentämällä kouluterveydenhuollon ja oppilashuollon sekä opiskeluterveydenhuollon ja opiskelijahuollon välistä suhdetta. Lisäksi ehdotetaan täsmennettäväksi kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen velvollisuutta osallistua koulujen ja oppilaitosten opetussuunnitelmien laatimiseen niiltä osin, kun kysymys on oppilas- tai opiskelijahuollosta sekä koulun tai oppilaitoksen ja kodin välisestä yhteistyöstä. Myös kuntien velvollisuutta järjestää suun terveydenhuolto osana kouluterveydenhuoltoa ehdotetaan täsmennettäväksi.

Kansanterveislain käsitteitä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että opiskelijaterveydenhuolto-termi muutetaan opiskeluterveydenhuolloksi, joka puolestaan muutetaan tarkoittamaan toisen asteen oppilaitosten, lukioiden ja korkeakoulujen opiskeluterveydenhuoltoa kokonaisuutena. Kansanterveislakiin ehdotetaan lisättäväksi myös yksityiskohtaisemmat säännökset opiskeluterveydenhuollon tavoitteista, sisällöstä, seurannasta ja arvioinnista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kansanterveyslakia täsmennettäväksi siten, että kunnilla olisi velvollisuus huolehtia siitä, että kunnan asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon silloin, kun todistuksen tai lausunnon tarve

perustuu lakiin taikka asukkaan tai potilaan hoidon, toimeentulon, opintojen tai muun vastaavan syyn kannalta välttämättömään perusteseen.

Kansanterveislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kehittämistä varten perustettavasta lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnasta.

Näiden lisäksi ehdotetaan muutettavaksi säännöstä, joka koskee puolustusvoimien velvollisuutta suorittaa terveyskeskukselle korvaus kutsunanalaisille suoritettavista ennakkoterveystarkastuksista ja terveyskeskuslääkärin osallistumisesta kutsunatilaisuuteen. Ehdotuksen mukaan puolustusvoimat korvaisi 50 prosenttia näistä aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten määrittely voi perustua terveyskeskuksen ja puolustusvoimien tekemään sopimukseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2007. Lain 25 §:n 1 momentin on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Toimenpideoite

Toimenpideoitteessa TPA 66/2006 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveyspalvelujen tasapuolisen saatavuuden parantamiseksi ja riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Esityksen tavoitteena on selkeyttää terveydenhuollon asemaa ja tehtäviä oppilas- ja opiskelijaterveydenhuollossa ja edistää yhteistyötä kunnan terveysviranomaisten ja opetusviranomaisten kesken. Lasten ja nuorten terveyden ja

hyvinvoinnin laaja-alaista kehittämistä varten perustetaan neuvottelukunta, joka muun muassa edistäisi ja koordinoisi eri hallinnonalojen viranomaisten ja muiden tahojen tekemää työtä. Kansanterveystyöhön liittyvien terveydentilaa koskevien lausuntojen ja todistusten antamisvelvollisuutta ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi ehdotetaan kustannusvastuun kutsunanalaisien

ennakkoterveystarkastuksista ja lääkärin osallistumisesta kutsuntatilaisuuteen jakamista puolustusvoimien ja kuntien kesken. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto

Oppilas- ja opiskelijahuolto ovat oppilaan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilas- ja opiskelijahuollosta on säädetty opetustoimen lainsäädännössä. Toimintana oppilashuolto ja opiskelijahuolto sijoittuvat eri hallintokuntien eli opetustoimen, sosiaalitoimen ja terveystoimen alaan. Kouluterveydenhuolto ja opiskeluterveydenhuolto ovat olennainen osa oppilas- ja opiskelijahuoltoa. Esityksellä on tarkoitus tämentää kouluterveydenhuoltoon ja opiskeluterveydenhuoltoon liittyviä kuntien velvoitteita. Lisäksi velvoitteista säädetäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Opiskeluterveydenhuollon piirissä oleville tulee järjestää kansanterveyslain mukaiset terveyden- ja sairaanhoidon palvelut mukaan lukien suun terveydenhuollon ja mielenterveyden palvelut. Palvelujen järjestämisestä on vastuussa se kunta tai kuntayhtymä, jonka alueella opiskelijan oppilaitos sijaitsee. Vaikka terveyskeskusten palvelutarjonnassa on eroavaisuuksia, on kunkin kunnan tai kuntayhtymän terveystoimissa opiskelijaa kohdeltava yhdenvertaisesti kunnan muiden asiakkaiden kanssa. Sairaanhoidon liittyvät opiskeluterveydenhuollon palvelut on järjestettävä kaikille opiskelijoille hoitoon pääsyä koskevan lainsäädännön mukaisesti ja samalla tavalla kuin muulle väestölle.

Käytännössä on ollut epätietoisuutta sen suhteen, miltä osin koulun tulee järjestää palveluita ja miltä osin se on kuntien tehtävä. Kansaneläkelaitoksen lausunnon mukaan esimerkiksi valtion koulujen osalta lasten tarpeenmukaisen psykoterapian saaminen on vaarantunut, koska työjakko koulun ja kunnan välillä ei ole ollut selkeä. Epäselvyyttä on ollut myös opiskelupaikkakunnan ja kotikunnan välillä palvelujen järjestämis-

velvollisuudesta kesäaikana. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että koulun ja kunnan työjakoon tulee kiinnittää huomiota kuntakohtaisia opetussuunnitelmia laadittaessa. Opiskelijan kannalta epätarkoituksenmukaisia käytäntöjä on valiokunnan käsityksen mukaan edelleen selvitettävä ja arvioitava mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet.

Valiokunta pitää tärkeänä esityksen mukaista viranomaisten yhteistyön selkeyttämistä siten, että kunnan kansanterveystyöstä vastaava viranomaisen osallistuu opetussuunnitelman laatimiseen niiltä osin kuin se koskee oppilas- tai opiskelijahuoltoa. Yhteistyövelvoitteella pyritään siihen, että eri hallinaloilla toimivat ja oppilashuollon kokonaisuudesta vastaavat tahot yhteistyössä suunnittelevat ja sopivat keskinäisestä työn- ja vastuunjaostaan. Kouluterveydenhuollon tulee osallistua koulun opetussuunnitelman valmisteluun lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin asiantuntijana. Kouluterveydenhuolto tuo oppilaskohtaiseen työhön terveyden edistämisen, terveydenhoidon ja lääketieteellisen asiantuntemuksen.

Useiden selvitysten mukaan sekä koulu- että opiskeluterveydenhuollon järjestäminen vaihtelee alueellisesti ja koulutustason perusteella. Puutteita on ollut suunnittelussa, henkilöstömitoituksessa ja määräaikaistarkastuksissa. Kouluterveydenhuollon oppaan (Kouluterveydenhuolto 2002, Stakes oppaita 51) ja laatusuosituksen (STM oppaita 2004:8) vaikutukset ovat selvitysten mukaan jääneet toivottua vähäisemmiksi. Useissa kunnissa ja varsinkin suurissa terveyskeskuksissa voimavarat ovat huomattavasti suositeltua pienemmät. Eniten puutteita on ollut ammatillisten oppilaitosten opiskelijaterveydenhuollossa. Normiohjauksen vähentämisen jälkeen kunnat ovat saaneet itsenäisesti järjestää koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Voimavaroja ei ole erityisesti 1990-luvulta lähtien riittävästi suunnattu tähän toimintaan, vaikka sen kunnille aiheuttamat kustannukset ovat pieniä verrattuna esimerkiksi lastensuojelun, erityisopetuksen sekä lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon kustannuksiin.

Sivistysvaliokunta piti hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa tärkeänä tavoitetta turvata koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelujen oikeudenmukainen järjestäminen tarvetta vastaavasti ja kohtuullisen samanlaisena koko maassa. Ehdotetun kansanterveystlain 14 §:n mukaan lukio-opiskelijat kuulusivat jatkossa opiskeluterveydenhuollon piiriin. Sivistysvaliokunnan lausunnon mukaan lukioiden oppilaiden kouluterveydenhuolto on toiminut hyvin. Sen sijaan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden terveydenhuollossa on lausunnon mukaan suuria puutteita. Lausunnossa viitataan sosiaali- ja terveysministeriön selvitykseen, jonka mukaan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien opiskeluterveydenhuolto toteutetaan selvästi heikommin kuin lähes saman ikäisten nuorten lukiolaisten kouluterveydenhuolto. Sivistysvaliokunnan mielestä lukiokoulutuksessa olevien terveydenhuoltoa ei tule siirtää opiskeluterveydenhuollon piiriin. Sivistysvaliokunta perusteli kantaansa sillä, että lukioverkon muutosten yhteydessä tulee pitää huolta myös siitä, että lukiolaisten terveydenhuoltopalvelut turvataan. Lausunnon mukaan myöskään ikään perustuva jaottelu koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ei puolla lukiolaisten siirtämistä opiskeluterveydenhuoltoon. Sivistysvaliokunta toteaa, että lukiolaiset ovat keskimäärin kaksi vuotta nuorempia kuin ammattiin opiskelevat ja heihin kohdistuu terveydenseurannan ja -huollonkin kannalta siten erilaiset tarpeet. Sivistysvaliokunnan mielestä lukiokoulutuksessa olevien opiskelijoiden siirtoa opiskeluterveydenhuollon piiriin voidaan tarkastella aikaisintaan siinä tilanteessa, kun ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskeluterveydenhuolto on järjestetty asianmukaisesti ja kestäväällä pohjalla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että peruskouluikäisiä vanhempien nuorten terveyspalvelut, lukioikäisten terveydenhuoltopalvelut mukaan lukien on jo nykyisin ohjeistettu opiskeluterveydenhuollon oppaassa (STM 2006:12). Oppaan valmistelussa, samoin kuin hallituksen esityksessäkin, on katsottu, että lukioikäisten terveydenhuoltopalveluiden tarpeet ovat lähempänä toisen asteen ammatillisen koulutuksen

opiskelijoita kuin peruskoululaisia. Peruskouluikäisten terveystapaamisiin ja terveystarkastuksiin kutsutaan monissa kunnissa vanhemmat mukaan eikä kouluterveydenhuollossa lähtökohtaisesti käsitellä lapsen asioita vanhempien tietämättä. Lukioikäiset voivat ikänsä ja kehitystasonsa perusteella pääsääntöisesti halutessaan kieltää terveydentilaansa koskevien tietojen luovuttamisen vanhemmilleen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan lukiolaisten terveyspalvelut säilyvät sisällöllisesti samanlaisina kuin nykyisin ja ne ovat edelleen saatavissa omasta koulusta, monesti samalta terveydenhoitajalta ja lääkäriltä, jotka ovat tulleet tutuiksi jo peruskoulun aikana. Toisella asteella terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus tehdään ohjeistuksen mukaan kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille ja lääkärintarkastus yleensä ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy myös sairaanhoito, mikä mahdollistaa myös muualla kuin kotipaikkakunnallaan opiskelevien lukiolaisten pääsyn sairaanhoitoon opiskelupaikkakunnallaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää perusteltuna ehdotettua lukiolaisten terveydenhuollon kuulumista opiskeluterveydenhuoltoon.

Uudistus saattaa perusopetuksen jälkeisen koulutuksen yhtenäisen opiskeluterveydenhuollon piiriin ja tukee erityisesti ammatillisten oppilaitosten opiskeluterveydenhuollon tehostamista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta jakaa kuitenkin sivistysvaliokunnan huolen ammatillisessa koulutuksessa olevien terveydentilasta ja heidän terveyspalvelujensa järjestämisessä ilmenneistä puutteista. Saadun selvityksen mukaan tähän on kiinnitetty huomiota myös edellä mainitussa opiskeluterveydenhuollon uudessa oppaassa. Toisen asteen koulutuksessa oleville on suunnattu korkeakouluopiskelijoita enemmän henkilöstöresursseja, jotta tarkastukset ovat mahdollisia ja opiskelijoiden tuen ja avun tarpeisiin pystytään entistä paremmin vastaamaan. Toisen asteen osalta suositellaan henkilöstömitoitukseksi yhtä terveydenhoitajaa 600—800 opiskelijaa kohti, kun korkeakoulutuksessa suositus on terveydenhoitaja 800—1 000 opiskeli-

jaa kohti. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa olevien terveystarkastusten määrän ja sisällön ohjeistus on samanlainen kuin lukiolaisten. Opas on annettu viime vuoden aikana eikä sen vaikutusta käytännön toimintaan voida vielä luotettavasti arvioida. Valiokunta pitää tärkeänä, että lukiolaisten terveydenhuollon hyvät ammattikäytännöt tulevat käyttöön myös ammatillisessa koulutuksessa olevien terveydenhuollossa.

Aikaisemman ohjeistuksen puutteelliseen noudattamiseen on kiinnitetty huomiota myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan saamista selvityksissä. Lakiehdotus sisältää valtuutussäännöksen valtioneuvoston asetuksen antamiseen opiskeluterveydenhuollon tarkemmasta sisällöstä. Kouluterveydenhuollon osalta vastaava valtuutussäännös sisältyi kansanterveyslain aikaisempaan uudistukseen (928/2005) ja saadun selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan asetusta neuvolatoiminnasta, kouluterveydenhuollosta ja opiskeluterveydenhuollosta. Valiokunta toteaa, että toimenpiteisiin ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi on ryhdytty sekä käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä että ohjeita muuttamalla. Valtioneuvoston asetuksella on lisäksi tarkoitus säätää tarkemmin oppilaan terveyden seuraamiseen ja edistämiseen kuuluvan neuvonnan ja tarkastusten sisällöstä ja määrästä. Valiokunta pitää toisen asteen opiskelijoiden terveydenhuoltoa erittäin tärkeänä koko väestön hyvän terveyden edistämisen ja eri väestöryhmien välisten terveyserojen pienentämisen kannalta ja ehdottaa tämän vuoksi opiskeluterveydenhuollon toteutumisen seurantaan koskevan lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Sairaus- ja terveystodistukset

Ehdotettu kansanterveyslain täsmentäminen terveydentilaa koskevien todistusten osalta perustuu eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuihin todistusten antamisvelvollisuudesta ajokorttia varten. Valiokunta pitää ehdotettua lain

täsmentämistä perusteltuna kuntien erilaisten käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Vaikka ajokorttitodistuksen edellyttäminen perustuu lakiin, ei tällaisten hoitoon liittymättömien todistusten antaminen kuulu hoitoon pääsystä säädettyjen enimmäisaikojen piiriin. Saadun selvityksen mukaan terveystodistuksesta asiakasmaksuasetuksen mukaan perittävää enimmäismaksua on tarkoitus korottaa. Valiokunta toteaa lisäksi, että sosiaali- ja terveysministeriössä on vireillä selvitys siitä, mitä terveydentilatodistuksia lainsäädännössä on jatkossa tarkoituksenmukaista vaatia.

Kutsunnanalaisten terveystarkastukset ja kutsuntatilaisuudet

Vuoden 2008 alusta voimaan tulevan kansanterveyslain 25 §:n mukaan puolustusvoimat maksavat kunnille korvauksen kutsunnanalaisten ennakkoterveystarkastuksista ja lääkärin osallistumisesta kutsuntatilaisuuteen (23/2006). Vielä tämän vuoden voimassa olevassa laissa ei tällaista korvausvelvollisuutta ole. Mainittua lainmuutosta säädettäessä tarkoituksena oli, että vain osa kutsunnanalaisista kutsuttaisiin terveystarkastukseen. Asevelvollisuuslakia on kuitenkin tarkoitus muuttaa siten, että käytännössä koko ikäryhmä tutkitaan asevelvollisuuteen liittyvien perusteiden lisäksi myös kansanterveydellisistä syistä. Valiokunta pitää perusteltuna kustannusten jakamista ehdotetulla tavalla puoliksi puolustusvoimien ja kuntien kesken, koska ennakkoterveystarkastuksilla on merkitystä kutsuntaikäisten terveydentilan ja tätä kautta nuorten ikäluokkien terveystilajen tarpeen selvittämiseksi.

Aloite

Valiokunta on hyväksynyt kansanterveyslain opiskeluterveydenhuoltoa koskevat säännökset hallituksen esityksen mukaisina ja ehdottaa uudistuksen toimeenpanoa koskevan lausuman hyväksymistä. Tästä syystä toimenpidealoite TPA 66/2006 vp esitetään hylättäväksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että hyväksytään yksi lausuma (Valtiokunnan lausumaehdotus) ja

että toimenpideohjelma TPA 66/2006 vp hylätään.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutumista uudistuksessa tarkoitettulla tavalla erityisesti ammatillisessa koulutuksessa olevien osalta ja arvioi mahdollisesti tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Helsingissä 24 päivänä tammikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Valto Koski /sd	Leena Rauhala /kd
vpj.	Eero Akaan-Penttilä /kok	Arto Seppälä /sd
jäs.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Tapani Tölli /kesk
	Anneli Kiljunen /sd	Raija Vahasalo /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Tuula Väättäinen /sd
	Pehr Löfv /r	vjäs. Anne Huotari /vas.
	Riikka Moilanen-Savolainen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansanterveyslain 14 §:n muuttamista siten, että lukio-koulutuksessa olevien terveydenhuolto siirretään kouluterveydenhuollon piiristä opiskeluterveydenhuollon piiriin. Lukiolaisten kouluterveydenhuolto on toiminut hyvin. Sen sijaan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijoiden terveydenhuollossa on suuria puutteita. Tämä todetaan myös hallituksen esityksen perusteluissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien opiskeluterveydenhuolto toteutetaan selvästi heikommin kuin lähes saman ikäisten nuorten lukiolaisten kouluterveydenhuolto. Myöskään ikään perustuva jaottelu koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ei puolla lukiolaisten siirtämistä opiskeluterveydenhuoltoon. Lukiolaiset ovat keskimäärin kaksi vuotta nuorempia kuin ammattiin opiskelevat ja heihin kohdistuu terveydenseurannan ja -huollonkin kannalta siten erilaiset tarpeet. Lukiokoulutuksessa olevien terveydenhuoltoa ei tule siirtää opiskeluterveydenhuollon piiriin.

Lukioverkko on kuntarakenneuudistuksen ja muiden muutosten yhteydessä muutosten alaisena. Tässä yhteydessä tulee pitää huolta myös siitä, että lukiolaisten terveydenhuoltopalvelut turvataan. Lukiokoulutuksessa olevien opiskelijoiden siirtoa opiskeluterveydenhuollon piiriin voidaan tarkastella aikaisintaan siinä tilanteessa, kun ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskeluterveydenhuolto on järjestetty asianmukaisesti ja kestävällä pohjalla.

Hallituksen esitys korostaa sitä, että opiskeluterveydenhuollon palvelut tulee saada muiden kuntalaisten kanssa yhdenvertaisesti siitä kunnasta tai kuntayhtymästä, jonka alueella oppilaitos sijaitsee. Esityksen tavoitteiden mukaan oppilaan ja opiskelijan ongelmien mahdollisimman varhainen havaitseminen ja oppilaan välitön auttaminen, jatkotutkimusten ja hoidon järjestäminen sekä hoidon ja kuntoutuksen koordi-

nointi ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon keskeisiä tehtäviä. Opiskeluterveydenhuollon sisällöissä on eriarvoisuutta ja tulkinvaraisuutta. Sekä ammatillisessa koulutuksessa olevien että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltopalvelut on järjestetty puutteellisesti. Esimerkiksi monilla paikkakunnilla ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltopalvelujen saatavuus on puutteellista. Varsinkin ulkopaikkakuntalaiset opiskelijat saattavat jäädä kokonaan vaille hoitoa. Opiskeluterveydenhuollon palveluja on siirretty pois oppilaitoksista terveyskeskusten yhteyteen tai keskitetty muulla tavoin. Etenkin lääkäripalveluja annetaan yhä useammin terveyskeskuksissa sulauttaen ne muuhun vastaanottotoimintaan, minkä johdosta opiskeluterveydenhuollon erityispiirteitä on menetetty ja terveydenhoitajat ovat jääneet yksin vastaamaan varsinaisesta opiskeluterveydenhuollosta ilman ammatillista työparia.

Eduskunnan oikeusasiamies on 22 päivänä kesäkuuta 2004 valtioneuvostolle tekemässään aloitteessa todennut, että terveystodistusten, kuten ajokorttitodistuksen, antamisessa ja siihen liittyvässä lääkärintutkimuksen tekemisessä on kysymys kunnan järjestämisvelvollisuuteen kuuluvasta tehtävästä. Nykyinen käytäntö ajokorttitodistusten järjestämisessä kunnissa vaihtelee. Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi lain 14 §:n 1 momenttiin uusi kohta, jossa täsmennettäisiin sitä, mitä todistuksia ja lausuntoja kunnat ovat velvollisia järjestämään. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että kunnan tulee huolehtia siitä, että kunnan asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon muun muassa silloin, kun sen tarve perustuu lakiin. Kunnan tulee esityksen mukaan huolehtia näin ollen myös ajokorttitodistusten järjestämisestä. Todistusten tai lausuntojen antaminen ei ehdotetun muutoksen jälkeen kuuluisi hoitotakuun piiriin. Hoitoon kuulumattomista todistuksista kunta voisi siis edelleen periä asiakasmaksulain ja -asetuk-

sen mukaisen maksun. Esitys lisää mielestämme kunnan velvoitteita ilman kunnille tarkoitukseen osoitettavaa lisärahoitusta. Ajokorttitodistuksista kuntien pitäisi voida periä korkeampi maksu kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (912/1992) 23 §:n mukaan todistuksesta nykyisin voidaan periä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitasi 14 § muutettuna seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Vastalauseen lausumaehdotukset)

Vastalauseen muutosehdotus:

14 §

Kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee:

5) ylläpitää kouluterveydenhuoltoa, johon sisältyy kunnassa sijaitsevien perusopetusta ja lukiokoulutusta antavien koulujen ja oppilaitosten koulu yhteisön terveellisuuden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen yhteistyössä henkilökunnan työterveyshuollon kanssa, oppilaan terveyden seuraaminen ja edistäminen suun terveydenhuolto mukaan lukien, yhteistyö muun oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa sekä terveydentilan toteamista varten tarpeellinen erikoistutkimus; oppilaan terveyden seuraamiseen ja edistämiseen kuuluvien neuvonnan ja tarkastusten sisällöstä ja määrästä sekä terveydentilan

toteamista varten tarpeellisesta erikoistutkimuksesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella;

(6, 9, 10 ja 11 kohta kuten StVM)

Kouluterveydenhuolto kuuluu osaltaan perusopetuslain (628/1998) 31 a §:n 2 momentin ja lukiolain (629/1998) 29 a §:n mukaisiin oppilashuollon palveluihin. Opiskelijan hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden edistäminen ja ylläpitäminen sekä sen edellytyksiä lisäävä toiminta ovat osa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 37 a §:n (poist.) mukaista opiskelijahuoltoa. Kunnan kansanterveystyöstä vastaavan viranomaisen tulee osallistua perusopetuslain 15 §:n, lukiolain 11 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisen opetus suunnitelman laatimiseen siltä osin, kun se koskee oppilas- tai opiskelijahuoltoa sekä koulun tai oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus pikaisesti valmistelee järjestelmän, jossa ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuolto saadaan hyvin toimivaksi ja opiskelijat siten saatetaan yhdenvertaiseen asemaan muiden oppilas- ja opiskelijaryhmien kanssa. Tarvittaessa tämä tulee tehdä lainsäädäntömuutoksin.*
2. *Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakia ja -asetusta muutetaan niin, että ajokorttitodistuksista voidaan terveyskeskuksissa periä nykyistä korkeampi enimmäismaksu.*

Helsingissä 24 päivänä tammikuuta 2007

Raija Vahasalo /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok

Yhdymme vastalauseeseen 14 §:n muutosehdotuksen ja 1. lausumaehdotuksen osalta.

Leena Rauhala /kd
Anne Huotari /vas